

Η ζωή σε μια παιδούπολη της δικτατορίας

Ένα παιδί μετράει τις μέρες μακριά από τη μητέρα του, σε έναν χώρο που αποτελεί εξέλιξη των μετεμφυλιακών παιδουπόλεων, έξω από τη Θεσσαλονίκη

ΤΟΥ **ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

Η σχέση του Εμφυλίου με τον κόσμο των παιδιών και των παιδουπόλεων είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε πολλούς συγγραφείς κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Θυμίζω τα *Δάκρυα της βασίλισσας* (2000) του Βασίλη Μπούτου, το *Bella Ciao* (2005) του Θανάση Σκρουμπέλου, τη *Μνήμη της πολυρόντ* (2009) της Μαρλένας Πολιτοπούλου, όπως και τα *Διπλωμένα φτερά* (2007) ή τον *Θολό βυθό* (2009) του Γιάννη Ατζακά. Το θέμα έθιξαν για πρώτη φορά, αρκετά νωρίτερα, δύο συγγραφείς της Διασποράς: ο Νίκος Γκα-

τζογιάννης (Nicolas Cage) με την πολυσυζητημένη *Ελένη* το 1980 και ο Στρατής Χαβιαράς με τα *Ηρωικά χρόνια* το 1984. Στα βιβλία αυτά θα διερευνηθούν ποικίλες πλευρές της εμπλοκής του παιδόκοσμου στα εμφυλιακά γρανάζια: η φονική αναστάτωση της οικογενειακής καθημερινότητας (Γκατζογιάννης), οι περιπέτειες των ανηλίκων που πολέμησαν στο πλάι των ανταρτών (Χαβιαράς), ο έγκλειστος βίος των παιδιών των πολιτικών προσφύγων (Ατζακάς), αλλά και πλήθος σκοτεινά φαινόμενα της λειτουργίας των βασιλικών ιδρυμάτων μετά το άνοιγμά τους το 1947, όπως οι βιασμοί (Σκρουμπέλος) και

οι παράνομες υιοθεσίες (Πολιτοπούλου).

Με το πρώτο του μυθιστόρημα *Πόλη παιδιών* (προηγέθηκε μια συλλογή διηγημάτων) ο Πέτρος Κουτσιαμπασάκος μάς δίνει μια άλλη διάσταση των παιδουπόλεων: την εξέλιξή τους μέσα στον χρόνο και τη βαθμιαία αποσύνδεσή τους από τον Εμφύλιο. Το παιδί που πρωταγωνιστεί γνωρίζει τις συνθήκες των παιδουπόλεων στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όταν τα βασιλικά ιδρύματα έχουν περάσει στη δικαιοδοσία του απριλιανού καθεστώτος. Οι γονείς των παιδιών δεν εμπλέκονται τώρα με τον Εμφύλιο: τα παιδιά τους βρίσκονται εκεί επειδή η οικογένεια δυσκολεύεται να τα κρατήσει κοντά της λόγω οικονομικών, επαγγελματικών ή άλλων κοινωνικών προβλημάτων, διατηρώντας κατά τα άλλα ισχυρούς δεσμούς μαζί τους.

Δεν συμβαίνει το ίδιο και με τον Γιώργο Χαλκίτη, τον μικρό ήρωα του Κουτσιαμπασάκου, που θα πρέπει να περάσει γι-ορτές, αργίες και καλοκαίρια μέσα στο ίδρυμα (κάπου στα προάστια της Θεσσαλονίκης) αφού η κατάσταση της μάνας του δεν θα επιτρέψει ποτέ την οποιαδήποτε επαφή μεταξύ τους, κάνοντας σπάνια ακόμη και την επιστολική επικοινωνία τους.

Χρησιμοποιώντας τριτοπρόσωπη αφήγηση, η οποία τον διευκολύνει να παραμερίσει τις συναισθηματικές εξάρσεις, ο Κουτσιαμπασάκος αποδίδει πρισματικά την καθημερινότητα του πρωταγωνιστή του. Σε ένα πρώτο επίπεδο παρακολουθούμε τη ζωή της παιδούπολης σε κοντινό πλάνο: τα παιχνίδια και τα μαθήματα, τη σκληρότητα ή τη φιλόστοργη διάθεση των δασκάλων και των επιτηρητών, τις ανήσυ-

ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΥΤΣΙΑΜΠΑΣΑΚΟΣ
Πόλη παιδιών

Εκδόσεις Πατάκη, 2012, σελ. 419, τιμή 17,50

τους διαχωριστικούς τοίχους και πάνω απ' όλα την αφόρητη επιθυμία των εγκλείστων για ελευθερία. Σε ένα δεύτερο επίπεδο ακούμε τη μακρινή βοή του πολιτικού: τις ιδεολογικές φανφάρες της δικτατορίας, την τεράστια σύγχυση της επιστράτευσης του 1974, αλλά και τη σταδιακή αποκατάσταση της δημοκρατίας μετά την πτώση της χούντας.

Σε αυτή τη λεπτή διαπλοκή του ατομικού με το συλλογικό (όταν μια εξαιρετικά αγχώδης παιδική ηλικία έρχεται να συναντηθεί με τις μεγάλες πολιτικές μεταβολές της κοινωνίας) πετυχαίνει πρωτίστως ο Κουτσιαμπασάκος. Καταφέρει επιπλέον να αποδώσει το εσωτερικό δράμα του πρωταγωνιστή του από την ενδεχόμενη απόσταση: χωρίς να το μετατρέψει σε ηθικολογική δι-αμαρτυρία, αλλά και χωρίς να αφαιρέσει από τα δεινά του το συντριπτικό βάρος τους.